

Л. Ю. Кучер

Регіональні відмінності впровадження інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору

Визначено й проаналізовано сучасний стан і проблеми упровадження найбільш важливих інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору регіонів України; виявлено регіональні відмінності розподілу кількості інвестиційно-інноваційних проєктів, відповідно до яких спостерігається їхня висока концентрація в центральних і західних областях, а найменша концентрація – у північно-східних. Виявлено найпоширеніші напрями реалізації вказаних інвестиційно-інноваційних проєктів, ідентифіковано лідерів із залучення інвестицій серед регіонів, які впроваджували проєкти в агропромисловий комплекс, серед яких Вінницька, Одеська, Херсонська, Черкаська та Сумська області. Побудовано рейтинг областей України за середньою вартістю інвестиційно-інноваційного проєкту в аграрному секторі.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційний проєкт, інвестиції, інновації, вартість проєктів, регіональні відмінності, аграрний сектор.

Постановка проблеми. Питання про те, як можна нагодувати населення світу у 2050 р. і гарантувати продовольчу безпеку, належить до числа найбільш актуальних. Огляд 25 досліджень сценаріїв та узагальнення їх основних відповідей на вказане питання свідчить про потребу в істотному підвищенні продуктивності світового сільського господарства [1]. Абсолютно очевидно, що досягти цього неможливо без упровадження інновацій, які, своєю чергою, потребують відповідних інвестицій. Запровадження інновацій слід розглядати передусім як реалізацію інноваційних проєктів в аграрних підприємствах і регіональних та національних проєктів – на мезо – та макрорівні.

Аналіз останніх досліджень. Стан, проблеми та перспективи інноваційного забезпечення розвитку аграрного сектору України розкрито в працях Ю. Лупенка, М. Маліка, О. Шпикуляка та ін. [2], Н. Столярчук [3]. Питання управління інноваційними процесами й інноваційним розвитком аграрного сектору обґрунтовано в роботах В. Лаврука та ін. [4], І. Кукси [5], В. Покотилової [6], О. Олійника та ін. [7], Н. Сіренко [8]. У наших дослідженнях обґрунтовано економічні засади управління інноваційними проєктами підприємств аграрного сектору [9]. Питання інновацій у сільському господарстві як першорядного процесу для сталого розвитку розглянуто в роботі J. French, K. Montiel, V. Palmieri [10]. Більшість українських учених констатують недостатній рівень інноваційності як аграрного сектору загалом, так і окремих підприємств зокрема. Одним з підтверджень цьому є перебування України в останній за рівнем інновацій – четвертій групі «скромних новаторів» за індексом Європейського інноваційного табло (European Innovation Scoreboard) [11]. Водночас визнається потреба в освоєнні інноваційно-випереджувальної постіндустріальної моделі розвитку аграрної галузі, що вимагає досліджень щодо активізації впровадження інноваційних проєктів.

Метою статті є виявлення й аналіз регіональних відмінностей упровадження інноваційних проєктів аграрними підприємствами України.

Основні результати дослідження. Характеризуючи стан і тенденції впровадження інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору економіки України, слід зазначити, що до недавнього часу (2016 р.) були відсутні систематизовані інформаційно-аналітичні та / або статистичні дані, які б свідчили про сучасний стан і характер перебігу досліджуваних процесів. Однак протягом 2016-2019 рр. Департамент стратегії та економічного

розвитку Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі – МАПП) здійснював на постійній основі щоквартальний моніторинг стану впровадження найбільш важливих інвестиційних проєктів на базі інформації департаментів агропромислового розвитку облдержадміністрацій, на підставі чого готував спочатку Аналітичну записку щодо впровадження найбільш важливих інвестиційних проєктів, які реалізують в агропромислового комплексу регіонів станом на ..., а потім Інформацію щодо інвестиційних проєктів, які реалізуються в АПК станом на На жаль, із закриттям МАПП позитивні зрушення в інформаційному забезпеченні цього актуального питання згорнуто, тому станом на 2020 р. знову утворився інформаційний вакуум, що потребує заповнення. За даними МАПП, станом на 1 жовтня 2019 р. в аграрному секторі економіки України підприємства загалом реалізували 474 інвестиційно-інноваційні проєкти, що на 125 проєктів (35,8%) більше проти проєктів на відповідну дату 2016 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка й сучасний стан упровадження найбільш важливих інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору регіонів України

Область	1.10.2016 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.	
	кіль- ість, од.	вартість, млн грн	кіль- кість, од.	вартість, млн грн	кіль- ість, од.	вартість, млн грн	кіль- ість, од.	вартість, млн грн	кіль- ість, од.	вартість, млн грн
Вінницька	45	10887	45	10898	48	19903	46	20976	52	13263
Волинська	11	236	11	205	8	177	7	405	11	1902
Дніпропетровська	9	362	9	362	10	351	15	2036	16	2771
Донецька	-	-	-	-	-	-	1	3500	1	3500
Житомирська	13	918	14	922	16	1079	21	3071	24	6006
Закарпатська	4	11	4	11	5	15	6	20	5	18
Запорізька	1	200	1	200	6	246	11	568	11	775
Івано-Франківська	4	799	4	267	6	136	6	251	9	471
Київська	9	1832	8	617	23	3256	28	4285	24	2315
Кіровоградська	26	293	29	435	25	988	24	1681	11	752
Луганська	-	-	-	-	4	27	5	42	8	212
Львівська	30	622	48	1201	64	1115	52	1005	47	772
Миколаївська	20	613	20	615	27	2001	50	1423	27	202
Одеська	9	2708	9	2708	8	2778	7	517	7	405
Полтавська	37	311	40	412	69	976	104	2410	73	1658
Рівненська	12	243	12	243	9	305	10	212	14	378
Сумська	5	2290	4	2271	4	2303	4	529	4	1162
Тернопільська	2	311	3	491	8	684	13	523	14	649
Харківська	4	222	4	222	4	222	2	311	2	311
Херсонська	38	2607	39	2611	38	1523	31	967	31	1040
Хмельницька	6	184	6	184	3	109	3	109	4	3598
Черкаська	35	2258	43	2275	41	2135	46	857	57	1287
Чернівецька	26	452	23	423	43	436	19	279	18	557
Чернігівська	3	247	4	319	5	519	6	905	4	342
Усього	349	28606	380	27892	474	41284	517	46882	474	44346

Джерело: складено на основі даних МАПП.

Найбільшу кількість проєктів у 2019 р. реалізували в таких регіонах: Полтавській області – 73 од. (+ 36 од., або на 97,3% більше порівняно з 2016 р.); Черкаській області – 57 од. (+ 22 од., або на 62,8% більше), Вінницькій області – 52 од. (+ 7 од., або 15,6% більше); Львівській області – 47 од. (+ 17 од., або на 56,6% більше), Херсонській області – 31 од. (- 7 од., або на 18,4% менше), Миколаївській області – 27 од. (+ 20 од., або на 35,0% більше), Житомирській

області – 24 од. (+ 11 од., або на 84,6% більше), Київській області – 24 од. (+ 15 одиниць, або у 2,6 раза більше) [12]. Аналізуючи тенденції впровадження інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору економіки України, слід зазначити, що станом на 1 січня 2017 р. загалом реалізували 380 проєктів, що на 82 проєкти (27,5%) більше проти відповідної дати 2016 р. Соціальний ефект від реалізації цих проєктів – створення понад 16 тис. робочих місць [13].

Загальна сума кошторисної вартості інвестиційно-інноваційних проєктів у 2019 р. становила 44,3 млрд грн, з них основним джерелом фінансування були власні кошти – 32,9 млрд грн (74,2%). Вартість реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів у регіонах коливалася від 18,0 млн грн до 13,3 млрд грн Порівняно з даними на 01.10.2016 р. загальна сума кошторисної вартості інвестиційних проєктів зросла на 15,7 млрд грн, а власні та залучені кошти збільшилися на 14,0 млрд грн і 1,7 млрд грн відповідно. Водночас у 2016 р. загальна кошторисна вартість проєктів становила майже 27,9 млрд грн, з яких основним джерелом фінансування знову-таки були власні кошти – 19,2 млрд грн (68,8%). Вартість проєктів, що реалізували в регіонах, коливалася від 80,0 тис. грн до 9,6 млрд грн [12; 13]. На рис. 1 наведено картограму реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору регіонів України в середньому за 2016-2019 рр. Щодо регіонального розподілу кількості інвестиційно-інноваційних проєктів слід відзначити їхню високу концентрацію в центральних і західних областях, найменшу концентрацію – у північно-східних регіонах.

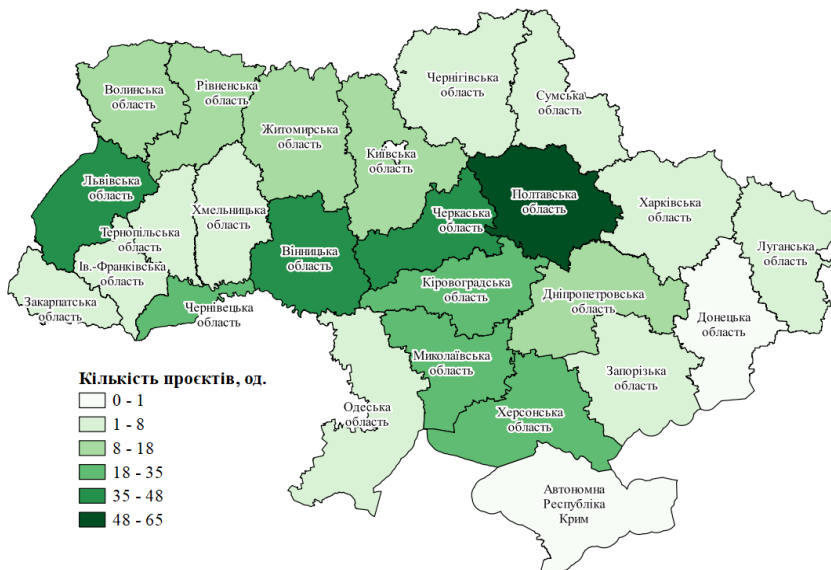

Рис. 1. Регіональні відмінності впровадження інвестиційно-інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору України (у середньому за 2016-2019 рр.), од.

Джерело: побудовано на основі даних МАПП.

Найпоширенішими напрямками реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів в аграрному секторі України станом на 01.10.2019 р. були такі (будівництво чи реконструкція): вирощування ВРХ (21,3%); обробка, зберігання зернових та технічних культур (12,7%); розвиток свинарства (9,9%); харчова та переробна промисловість (8,6%); елеватори (7,6%); розвиток птахівництва (5,9%); овоче – та фруктосховища (5,9%); багаторічні насадження (5,5%); зрошення

(4,2%); забійні пункти (2,7%) (рис. 2). Подібні напрями реалізації проектів були

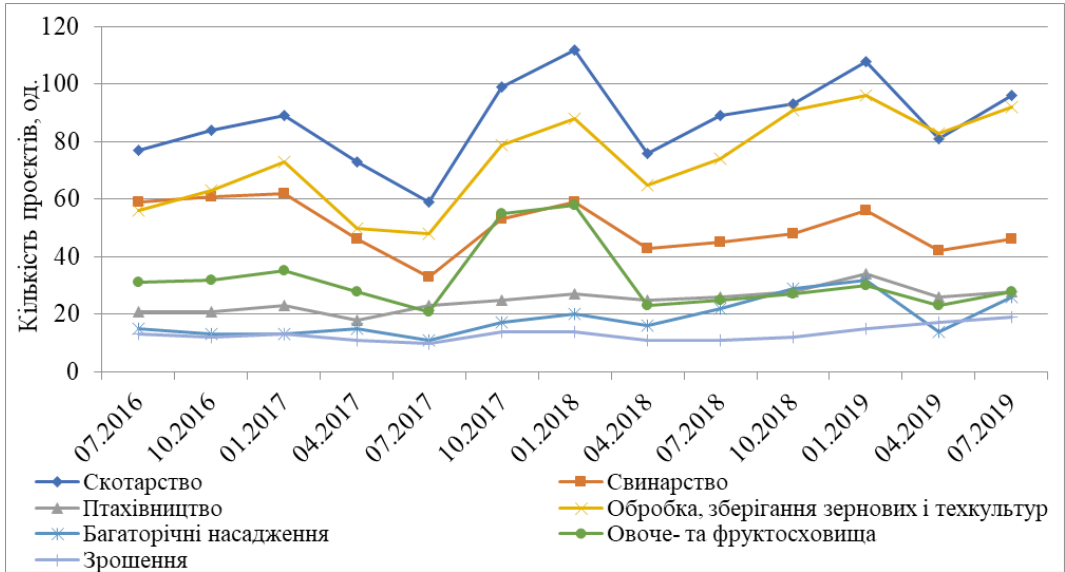

Рис. 2. Напрями реалізації інвестиційно-інноваційних проектів (будівництво / реконструкція) у підприємствах аграрного сектору України, 2016-2019 рр.

Джерело: побудовано на основі даних МАПП.

найпоширенішими й станом на 01.01.2017 р., зокрема такі (будівництво або реконструкція) [13]: вирощування ВРХ – 89 од. (23,4%), у тому числі: молочного напрямку – 72 од. (18,9%) та м'ясного напрямку – 17 од. (4,5%); обробка, зберігання та переробка зерна й насіння – 73 од. (19,2%); свинокомплекси – 62 од. (16,3%); овоче – та фруктосховища – 35 од. (9,2%); птахокомплекси – 23 од. (6,1%); багаторічні насадження – 13 од. (3,4%); краплинне зрошення – 13 од. (3,4%); переробка сільськогосподарської сировини – 6 од. (1,6%) та ін. Отже, найбільше підприємства реалізували інвестиційно-інноваційних проектів у галузі скотарства, а також обробки, зберігання та переробка зерна й насіння.

Аналіз напрямів реалізації найбільш важливих інвестиційно-інноваційних проектів у підприємствах аграрного сектору України за 2016-2019 рр. свідчить про те, що найбільше проектів упроваджено в скотарстві, другу позицію посідали проекти, пов'язані з обробкою, зберіганням зернових і технічних культур, а на третьому місці – проекти у свинарстві. Зрозуміло, що кожен з реалізовуваних проектів може мати різний рівень інноваційності, проте, напевно, переважну кількість з них (можливо, і всі) можна визнати інноваційними, оскільки навряд чи сучасний інвестор буде вкладати кошти в несучасні технології.

Лідерами із залучення інвестицій серед регіонів, які впроваджували у 2016 р. проекти в агропромисловий комплекс, були такі (за даними МАПП) [13]: Вінницька область, де загальна вартість проектів становила майже 10,9 млрд грн, з них 9,6 млрд грн – це будівництво сучасного птахокомплексу з виробничою потужністю 440 тис. т м'яса за рік; Одеська область – 2,7 млрд грн, з них 2,5 млрд грн – розбудова зернового терміналу з можливістю зберігання 200,0 тис. т зерна та річним відвантаженням 4,5 млн т; Херсонська область – 2,6 млрд грн, з них 1,7 млрд грн у будівництво птахофабрики з утримання 2,5 млн гол. молодняка птиці та 5,0 млн гол. курей-несучок; Черкаська область – 2,3 млрд грн, з них 1,3 млрд грн – будівництво племрепродуктора з виробництва інкубаційних яєць, потужністю 320 млн шт. яєць за рік; Сумська область – 2,3 млрд грн, з них 2,2 млрд грн – розбудова елеватора та комплексу з виробництва комбікормів

потужністю 300 тис. т (або 30 т / год) та ін. Упровадження тільки згаданих п'яти найбільших проєктів, за даними МАПП, мало забезпечити робочими місцями понад 11 тис. осіб.

У 2019 р. серед проєктів за найбільшою кошторисною вартістю вирізняється проєкт з будівництва бригадного комплексу «Вінницький бройлер» потужністю 700 тис. т м'яса за рік (Вінницька обл.), вартість якого становила 9,6 млрд грн. Стан реалізації проєкту оцінювали на рівні 76,0%. Крім того, у 2019 р. у Вінницькій області завершено реалізацію 43 інвестиційно-інноваційних проєктів вартістю 2,43 млрд грн і створено 461 нове робоче місце. Зокрема, один проєкт у рослинництві (створено 60 робочих місць), 12 проєктів у тваринництві (102 робочих місця), 18 проєктів в інфраструктуру зберігання аграрної продукції (три – будівництво елеваторів, один – будівництво двох зерноскладів, вісім – будівництво зерносушарок, один – будівництво пункту прийому зерна, чотири – реконструкція плодосховищ, один – силос для зберігання зерна) (створено 189 робочих місць), 10 проєктів у харчовій і переробній галузі (110 робочих місць), два проєкти в інших сферах агропромислового виробництва. У 2019 р. в реалізацію цих проєктів у Вінницькій області вкладено 2,99 млрд грн капітальних інвестицій.

У Львівській області у 2019 р. завершено реалізацію найбільш вартісного проєкту будівництва пташника потужністю 16 тис. голів птиці та бункера для кормів силосного типу кошторисною вартістю 20,9 млн грн.

Аналізуючи дані рейтингу областей України за середньою вартістю інвестиційно-інноваційного проєкту в аграрному секторі, констатуємо значну диференціацію вартості цих проєктів. Наприклад, найбільшу середню вартість інвестиційно-інноваційного проєкту зафіксовано в Хмельницькій області – 899,5 млн грн, за нею і з дещо нижчою вартістю в рейтингу перебували Сумська (290,5 млн грн), Вінницька (255,1 млн грн) і Житомирська області (250,3 млн грн). З іншого боку, у Закарпатській і Миколаївській областях реалізували найнижчі за середньою вартістю інвестиційно-інноваційні проєкти; їхня середня величина становила 3,6 та 7,5 млн грн відповідно (рис. 3). Середнє значення цього показника в Україні становило у 2019 р. 93,6 млн грн [14].

Зазначимо, що в Донецькій області реалізували один проєкт вартістю 3500 млн грн, його до графіка не включено через нетиповість. Подібну за масштабами міжобласну диференціацію в середній вартості проєкту виявлено також у 2016 р. Середня кошторисна вартість аграрного проєкту, що реалізували у 2016 р., у розрізі областей коливалася від 2,9 млн грн у Закарпатській області до 576,8 млн грн у Сумській області за середнього значення цього показника в Україні на рівні 73,4 млн грн.

Станом на 1.07.2019 р. в аграрному секторі України реалізовували переважно інвестиційно-інноваційні проєкти, кошторисна вартість яких становила до 10,0 млн грн – 219 од. (або 49,3% загальної суми); від 10,0 млн грн до 50,0 млн грн – 138 од. (31,1%); загальна вартість майже 650 млн грн і понад 2,9 млрд грн відповідно для першої та другої груп. Кількість проєктів вартістю від 50,0 млн грн до 100,0 млн грн становила 36 од. (8,1%) загальною вартістю майже 2,3 млрд грн; від 100,0 млн грн до 500,0 млн грн – 39 од. (8,8%) загальною вартістю понад 7,8 млрд грн; від 500,0 млн грн до 1,0 млрд грн – чотири проєкти (0,9%) вартістю понад 2,5 млрд грн; більше 1 млрд грн – вісім проєктів (1,8%) загальною вартістю понад 24,2 млрд грн [12]. Своєю чергою, у 2016 р. реалізували здебільшого проєкти, кошторисна вартість яких становила до 500,0 млн грн – 374 од. (або 98,4% загальної кількості), від 500,0 млн грн до 1,0 млрд грн – 1 од. (0,3%) і понад 1,0 млрд грн – 5 од. (1,3%) [13].

Висновки. З'ясовано, що у 2019 р. в Україні підприємства аграрного сектору реалізували 474 проєкти, що на 125 од. (35,8%) більше, ніж у 2016 р. На рівні регіонів середня кошторисна вартість проєкту коливалася від 3,6 млн грн

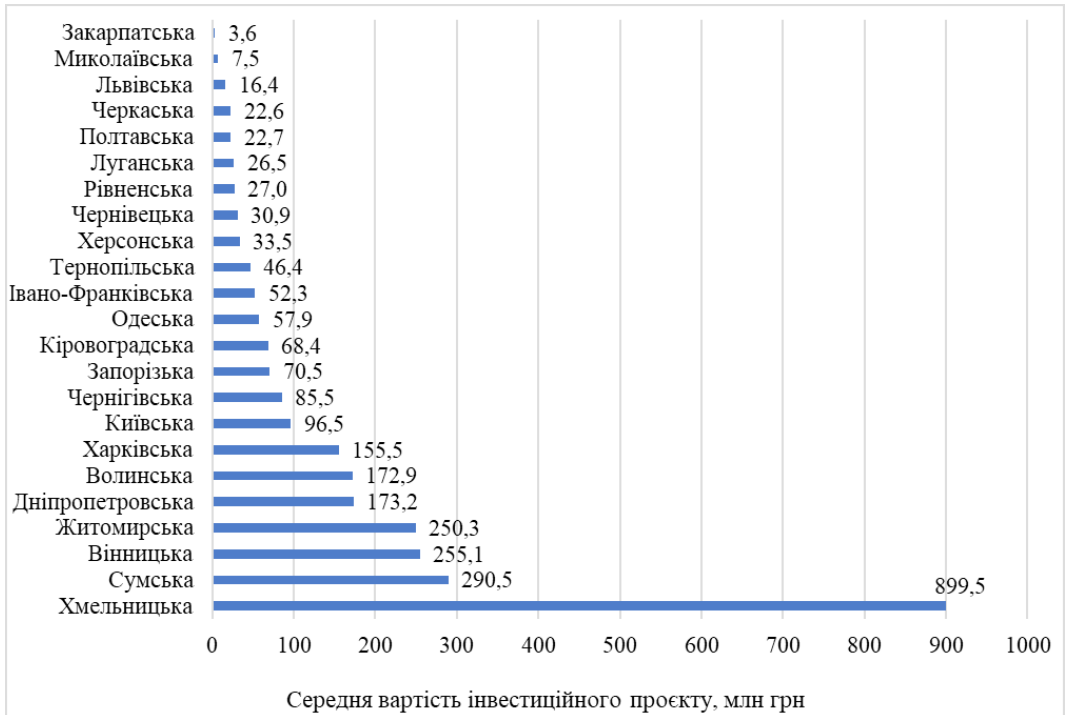

Рис. 3. Рейтинг областей України за середньою вартістю інвестиційно-інноваційного проєкту в аграрному секторі України, 2019 р.

Джерело: розраховано й побудовано за даними МАПП.

(Закарпатська обл.) до 899,5 млн грн (Сумська обл.) за середнього значення цього показника в Україні на рівні 93,6 млн грн. Загальна сума кошторисної вартості цих проєктів у 2019 р. становила 44,3 млрд грн, що на 55,0% більше проти 2016 р. Аналіз напрямів реалізації свідчить про те, що найбільше проєктів за 2016-2019 рр. упроваджено в скотарстві, другу позицію посідали проєкти, пов'язані з обробкою, зберіганням зернових і технічних культур, а на третьому місці – проєкти у свинарстві. Зростання кількості проєктів та обсягу інвестицій свідчить про поліпшення інвестиційної привабливості і позитивні очікування аграрних підприємств, а отже, і про збільшення інвестиційних можливостей для впровадження інноваційних проєктів. Результати аналізу проєктної діяльності в розрізі регіонів України свідчать про різний рівень активності та істотну диференціацію фінансових можливостей, на що вказує хоча б побудований рейтинг областей за середньою вартістю інвестиційно-інноваційного проєкту в аграрному секторі. На рівні підприємств ці відмінності мають ще більший масштаб, що вказує на потребу в застосуванні диференційованого підходу для ефективного управління інноваційними проєктами підприємств аграрного сектору економіки.

Список використаних джерел

1. Mouël C. Le., Forslund A. How can we feed the world in 2050? A review of the responses from global scenario studies. *European Review of Agricultural Economics*. 2017. Vol. 4(4). Pp. 541-591. DOI: <https://doi.org/10.1093/erae/jbx006>
2. Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. *Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи*: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ НААНУ, 2014. 516 с.
3. Столярчук Н. М. *Облік і внутрішній аудит інноваційної діяльності в науково-дослідних установах*: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ НААНУ, 2016. 196 с.

4. Лаврук В., Корженівська Н., Ткачук В., Лаврук О., Хелдак М. Управління відтворенням галузі тваринництва як основа її інноваційно-інвестиційного розвитку. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol. 7 (3). Pp. 200-222. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.12>
5. Кукса І. М. *Державне регулювання інноваційних процесів в агропромисловому комплексі України*: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Київ, 2015. 41 с.
6. Покотилова В. І. *Управління інноваційними процесами в агропромисловому виробництві*: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Миколаїв, 2010. 36 с.
7. Олійник О., Макогон В., Міщенко В., Брік С. Ефективність витрат на впровадження нових сортів і гібридів у рослинництві. *Agricultural and Resource Economics*. 2020. Vol. 6(4). Pp. 168-186. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.09>
8. Сіренко Н. М. *Управління інноваційним розвитком аграрного сектора економіки України*: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Миколаїв, 2010. 38 с.
9. Кучер Л. Ю. *Економічні засади управління інноваційними проєктами підприємств аграрного сектора: теорія та практика*: монографія. Харків: Бровін О. В., 2021. 640 с.
10. French J., Montiel K., Palmieri V. Innovation in agriculture: a key process for sustainable development. *IICA: Website*. 2014. URL: <http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/2607/1/BVE17038694i.pdf>
11. Мазуренко О. В., Столярчук Н. М. Інноваційне забезпечення аграрного сектору економіки: аналіз стану. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 37-45. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912037>
12. Інформація щодо інвестиційних проєктів, які реалізуються в АПК станом на 1.07.2019 р. *Міністерство аграрної політики та продовольства України*: сайт. 2019. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoring-stanu-apk/investiciyi/vprovadzhennya-investicijnih-proektiv>
13. Аналітична записка щодо впровадження найбільш важливих інвестиційних проєктів, які реалізуються в агропромисловому комплексі регіонів станом на 1 жовтня 2016 року. *Міністерство аграрної політики та продовольства України*: сайт. 2016. URL: <http://minagro.gov.ua/system/files/Впровадження%20інвестиційних%20проєктів%20станом%20на%2001102016.pdf>
14. Кучер Л. Бюджетно-фискальное стимулирование реализации инновационных аграрных проектов. *Bulgaria of regions 2019*. Plovdiv: Academic publishing house «Talent», 2019. Pp. 691-697.

References

1. Mouël, C. Le., & Forslund, A. (2017). How can we feed the world in 2050? A review of the responses from global scenario studies. *European Review of Agricultural Economics*, 4(4), 541-591. DOI: <https://doi.org/10.1093/erae/jbx006>
2. Lupenko, Yu. O., Malik, M. Y., & Shpykulyak, O. H., et al. (2014). *Innovatsiyne zabezpechennya rozvytku sil's'koho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Innovative support of agricultural development of Ukraine: problems and prospects]*. Kyiv: National Scientific Center "Institute of Agricultural Economics" of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
3. Stolyarchuk, N. M. (2016). *Oblik i vnutrishniy audit innovatsiyanoi diyal'nosti v naukovo-doslidnykh ustanovakh [Accounting and internal audit of innovation activities in research institutions]*. Kyiv: National Scientific Center "Institute of Agricultural Economics" of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
4. Lavruk, V., Korzhenivska, N., Tkachuk, V., Lavruk, O., & Heldak, M. (2021). Upravlinnya vidtvorennyam haluzi tvarynyntstva yak osnova yiyi innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku [Management of reproduction of the livestock branch as the basis of its innovation-and-investment development]. *Agricultural and Resource Economics*, 7(3), 200-222. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03> [in Ukrainian].
5. Kuxa, I. M. (2015). *Derzhavne rehulyuvannya innovatsiynykh protsesiv v ahropromyslovomu kompleksi Ukrainy [State regulation of innovation processes in the agro-industrial complex of Ukraine]* (Dr.Sci. in Econ. Thesis, Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].
6. Pokotylova, V. I. (2010). *Upravlinnya innovatsiynymi protsesamy v ahropromyslovomu vyrobnytstvi [Management of innovative processes in agro-industrial production]* (Dr.Sci. in Econ. Thesis, Mykolaiv, Ukraine). [in Ukrainian].
7. Oliynyk, O., Makohon, V., Mishchenko, V., & Brik, S. (2020). Efektyvnist' vytrat na vprovadzhennya novykh sortiv i hibrydiv u roslynyntstvi [Cost efficiency for implementation of new varieties and hybrids in plant growing]. *Agricultural and Resource Economics*, 6(4), 168-186. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.09> [in Ukrainian].
8. Sirenko, N. M. (2010). *Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom ahrarynoho sektora ekonomiky Ukrainy [Management of innovative development of the agricultural sector of the Ukrainian economy]* (Dr.Sci. in Econ. Thesis, Mykolaiv, Ukraine). [in Ukrainian].
9. Kucher, L. Yu. (2021). *Ekonomichni zasady upravlinnya innovatsiynymi proyektamy pidpryyemstv ahrarynoho sektora: teoriya ta praktyka [Economic bases of management of innovative projects of enterprises of agrarian sector: theory and practice]*. Kharkiv: Brovin O. V. [in Ukrainian].
10. French, J., Montiel, K., & Palmieri, V. (2014). Innovation in agriculture: a key process for sustainable development. *IICA: Website*. Retrieved from <http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/2607/1/BVE17038694i.pdf>.

11. Mazurenko, O. V., & Stolyarchuk, N. M. (2019). Innovatsiynе zabezpechennya ahrarnoho sektoru ekonomiky: analiz stanu [Innovation provision of the agrarian sector of economy: state analysis]. *Ekonomika APK – Economics of AIC*, 12, 37-45. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912037> [in Ukrainian].
12. Informatsiya shchodo investytsiynykh proektiv, yaki realizuyutsya v APK stanom na 1.07.2019 r. [Information on investment projects implemented in the agro-industrial complex as of July 1, 2019] (2019). *Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://agro.me.gov.ua/ua/investoram/monitoring-stanu-apk/investytsiyi/vprovadzhennya-investicijnih-proektiv> [in Ukrainian].
13. Analitichna zapyska shchodo vprovadzhennya naybil'sh vazhlyvykh investytsiynykh proektiv, yaki realizuyutsya v ahropromyslovomu kompleksi rehioniv [Analytical note on the implementation of the most important investment projects implemented in the agro-industrial complex of the regions] (2016). *Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://minagro.gov.ua/system/files/Впровадження%20інвестиційних%20проектів%20станом%20на%2001102016.pdf> [in Ukrainian].
14. Kucher, L. Yu. (2019). Byudzhethno-fiskal'noye stimulirovaniye realizatsii innovatsionnykh agrarnykh proyektov [Budgetary and fiscal incentives for the implementation of innovative agricultural projects]. *Bulgaria of regions 2019*. Plovdiv: Academic publishing house «Talent» [in Russian].

Kucher L. Yu. Regional differences in the implementation of innovative projects in the enterprises of the agrarian sector.

Ensuring the food security of the world, as well as individual countries and regions, requires a significant increase in agricultural productivity. This cannot be achieved without the introduction of innovations, which, in turn, require appropriate investment. The introduction of innovations should be considered primarily as the implementation of innovative projects in agricultural enterprises and regional and national projects – at the meso and macro levels. The purpose of the article is to identify and analyze regional differences in the implementation of innovative projects by agricultural enterprises of Ukraine. The current state and problems of implementation of the most important investment-and-innovation projects in the enterprises of the agricultural sector of the regions of Ukraine are determined and analyzed; regional differences in the distribution of the number of investment-and-innovation projects are revealed. The most common areas of implementation of these investment-and-innovation projects are identified, leaders in attracting investment are specified among the regions that have implemented projects in the agro-industrial complex, including Vinnytsia, Odessa, Kherson, Cherkasy, and Sumy regions. The analysis of the areas of implementation shows that most of the projects for 2016–2019 were implemented in livestock, the second position was occupied by projects related to processing, storage of grain and oilseeds, and the third place – by projects in pig breeding. The rating of regions of Ukraine by the average cost of investment and innovation project in the agricultural sector is built. The growth in the number of projects and the volume of investments indicates an improvement in investment attractiveness and positive expectations of agricultural enterprises and hence an increase in investment opportunities for the implementation of innovative projects.

Keywords: investment-and-innovation project, investments, innovations, project cost, regional differences, agricultural sector.

Кучер Леся Юрїївна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету (м. Харків) (e-mail: kucher_lesya@ukr.net, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7112-8763>).

Kucher Lesya Yuriyivna – Dr.Sci. (Econ.), Sen.Res., Associate Professor of Department of global economics of the State Biotechnology University in Kharkiv.

Надійшло 05.09.2021 р.